

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імена Василя Стефаника»
Інститут природничих наук**

Кафедра агрохімії і ґрунтознавства

**ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ
З ПРЕДМЕТУ
АГРОФАРМАКОЛОГІЯ**

*ДЛЯ СТУДЕНТІВ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ „БАКАЛАВР”
ЗА НАПРЯМКОМ ПІДГОТОВКИ 6.090101 „АГРОНОМІЯ”*

Івано-Франківськ,

2014

Терміни та визначення з предмету фітофармакологія підготував:
Дмитрик П.М. кандидат с.г. наук (доцент кафедри агрохімії і ґрунтознавства
Інституту природничих наук)

Затверджено на засіданні кафедри агрохімії і ґрунтознавства Інституту
природничих наук Прикарпатського національного університету
ім. Василя Стефаника.
(протокол № 5 від 28 жовтня 2014 р.)

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту природничих наук
Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.
(протокол № 3 від 13 листопада 2014 р.)

Рецензент:

Куничак Г.І. - кандидат сільськогосподарських наук, ст. науковий співробітник
(завідувач лабораторією обробітку ґрунту, боротьби з бур'янами та
органічного вирощування с.г. продукції Коломийського відділу
Прикарпатської ДСДС).

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

A

1. *Агент канцерогенний* — фактор хімічної, фізичної або біологічної природи, що посилює бластомогенний ефект канцерогену.
2. *Агрономічна токсикологія* — розділ, що вивчає властивості пестицидів, які використовуються в агрономії, вплив їх на людей, ссавців, комах, кліщів, нематод, на гриби, бактерії, віруси, мікоплазмові організми, рослини, агробіоценози, навколишнє середовище в цілому.
3. *Агрохімічний аналіз* — визначення лабораторними методами хімічного складу добрив, ґрунту, пестициду.
4. *Агротехнічний метод* — це використання агроценозів, спрямоване на підвищення продуктивності рослин як фактора, що змінює умови життя шкідливих організмів.
5. *Аерозоль* — розсіяні в газі або атмосфері краплі рідини чи тверді часточки розміром 0,1 — 500 мкм.
6. *Акарициди* — це хімічні препарати, які використовуються для знищення рослиноїдних кліщів.
7. *Антагонізм* — послаблення токсичної дії пестицидів при сумісному їх застосуванні.
8. *Антагоністична дія* — це повна втрата або послаблення фізіологічної дії однієї з пестицидних речовин.
9. *Антифіданти* — речовини, які змінюючи смак рослин і матеріалів, запобігають їх поїданню комахами і тваринами.
10. *Антирезистенти* — хімічні сполуки, які позитивно впливають на підвищення стійкості рослин проти пошкодження шкідниками і ураження збудниками грибних хвороб.
11. *Алергічні ураження* — це реакція організму на подразнення хімічними сполуками.
12. *Альгіциди* — це хімічні препарати, які використовуються для знищення

водоростей.

13. **Арборициди** — це хімічні препарати, які використовуються для знищення небажаної деревної та чагарникової рослинності;
14. **Афіциди** — це хімічні препарати, які використовуються для знищення попелиць.

Б

15. **Бактерициди** — це хімічні препарати, які використовуються для знищення збудників бактеріальних хвороб.
16. **Біологічна ефективність** — зниження чисельності шкідників, бур'янів, ступеня пошкодженості та ураженості рослин хворобами внаслідок застосування фітофармакологічних засобів.
17. **Біологічний метод** — це метод, який полягає у використанні для захисту рослин від шкідливих організмів їх природних ворогів (хижаків, паразитів, антагоністів, гербіфагів), продуктів їх життєдіяльності (антибіотиків, гормонів, феромонів та їх аналогів).
18. **Біопрепарат** — препарат, активним інгредієнтом або діючою основою якого є конкурентні, паразитні чи патогенні мікроорганізми або продукти їх життєдіяльності, а також хижі й паразитичні тварини (кліщі, комахи, нематоди).
19. **Біотехнологія** — це використання біологічних процесів і систем у різних галузях сільськогосподарського виробництва, промисловості, медицини; науковий напрям, який поєднує можливості біології і техніки.
20. **Боніфікаторами** називаються речовини, які взагалі поліпшують фізичні властивості робочих рідин. Наприклад, мінеральне масло додають до порошкоподібного препарату для поліпшення його прилипання і утримання на рослинах (насінні).

В

21. **Вірусний препарат** — біопрепарат, в якому діючою основою є віруси або їх токсини, що спричиняють хвороби у шкідливих організмів.

22. **Вологе протруювання** — протруювання насінневого або посадкового матеріалу із застосуванням рідких протруйників.
23. **Вододиспергуючі гранули (в.д.г.)** — це препаративна форма, яка за зовнішніми ознаками дуже схожа на змочувані порошки, але діюча речовина в ній має форму гранул. Перед застосуванням їх змішують з водою, в якій гранули розсіюються до дрібнозернистого порошку.
24. **Внутрішньоареальне переселення** полягає у масовому переселенні в межах ареалу ефективних спеціалізованих ентомофагів із старих осередків у нові, де ці види відсутні або нечисленні. Його застосовують переважно у плодкових насадженнях.

Г

25. **Гаметоциди** — речовини, що спричинюють стерильність рослин, зокрема бур'янів, переважно чоловічого пилку, використовуються у селекції рослин.
26. **Генетична інженерія** — це цілеспрямоване конструювання рекомбінантних молекул ДНК на основі чужорідних.
27. **Гербіциди** — це хімічні препарати, які використовуються для знищення небажаної трав'яної рослинності (бур'янів).
28. **Герміциди** — загальна назва хімічних сполук, що використовуються для знищення усіх видів мікроорганізмів.
29. **Гігієна застосування пестицидів** - наука про методи, способи і заходи охорони здоров'я населення у зв'язку з використанням пестицидів, циркуляцією їх в навколишньому середовищі і накопиченням в різних об'єктах, у тому числі живих організмах, включаючи тварин і людину.
30. **Гідрофобізація насіння** — технологічний захід, який передбачає обробку насіння гідрофобним плівкоутворювальним розчином, до складу якого входять відповідні пестициди, мікро- і макроелементи, регулятори росту, репеленти тощо. Основне призначення гідрофобізації — захист насіння від пошкодження ґрунтовими шкідниками і ураження фітопатогенними грибами.

31. **Господарська ефективність** — кількість збереженого урожаю в натуральних вимірах (ц/га, кг/м² тощо) у результаті застосування фітофармакологічних засобів.
32. **Гостра токсичність** характеризується негайним проявом ураження після разового короткочасного впливу речовини. Гостра токсичність може бути оборотною в разі вчасного надання людині відповідної медичної допомоги.
33. **Гормони** — речовини високої біологічної активності, які, потрапляючи в організм, регулюють його найважливіші функції (регулятори росту, розвитку і розмноження комах).
34. **Гранично допустима кількість пестицидних препаратів** — максимальна кількість препарату в рослинницькій продукції, що не виявляє шкідливої дії на людину і тварин.
35. **Гранульований препарат** — препарат у вигляді гранул розміром від 0,5 до 45 мм.
36. **Грибний препарат** — біопрепарат, в якому діючою основою є гриби і (або) продукти їх життєдіяльності.

Д

37. **Десиканти** — речовини, що зумовлюють висихання рослин на корені.
38. **Дезінсекція** — комплекс заходів з боротьби з шкідливими комахами та кліщами. Знищення кліщів називають також *дезакаризацією*.
39. **Дезінфекція** — знищення збудників інфекційних хвороб у навколишньому середовищі.
40. **Детоксикація пестицидних засобів** — перетворення препарату на інші хімічні сполуки, не токсичні для шкідливого організму або теплокровних тварин.
41. **Дефлокуляторами** називаються речовини, які використовують для підвищення стійкості суспензій та емульсій (перешкоджають сполученню дрібних часточок).
42. **Дефоліанти** — речовини, що зумовлюють опадання листя.

43. **Дисперсність** — ступінь подрібнення на окремі часточки твердих і рідких речовин.
44. **Діюча речовина (д.р.),** або **активний інгредієнт,** — речовина, що має пестицидну дію на живі організми, на основі якої виготовляють різні препаративні форми пестицидів. Діюча речовина визначається сумою всіх інгредієнтів суміші, які мають пестицидний ефект.
45. **Добавки до препаратів** — це хімічні сполуки, що додаються до пестицидної товарної форми або до бакової суміші для збільшення їх біологічної ефективності та підвищення безпеки при застосуванні.
46. **Доза пестицидних препаратів** — кількість препарату в одиницях маси на одиницю поверхні, об'єму або маси дослідного об'єкта.
47. **Доза смертельна (летальна)** — кількість речовини, яка спричинює загибель при введенні в організм.
48. **Доза токсична** — кількість речовини, дія якої на організм спричинює токсикацію без смертельного кінця.
49. **Допустимий залишок діючої речовини пестицидів** — максимально допустима органами охорони здоров'я кількість діючої речовини пестициду і його біологічно активних метаболітів у продовольчих продуктах споживання або подальшої переробки.
50. **Дуст** — пилова препаративна форма, яка містить невеликий відсоток діючої речовини (до 12 %) в суміші з сухими інгредієнтами.
51. **Дражування насіння** — спосіб обробки насіння, який передбачає нанесення на нього одно- або багат шарової оболонки, що складається з макро- і мікроелементів, регуляторів росту, пестицидів тощо.

Е

52. **Економічна ефективність захисту рослин від шкідливих організмів** — оцінюється в грошовому вимірі порівнянням вартості урожаю, зібраного з одиниці площі, де проводили захисні заходи, з вартістю урожаю, зібраного з контрольної ділянки.
53. **Ентомофаг** — організм, що живиться комахами.

54. **Емульсія** — механічна суміш рідин різної густини і в'язкості, робоча рідина, насичена рідкими частинками (краплинками) пестициду розміром 2-3 мкм. Якість рідких робочих сумішей визначається їх сталістю, здатністю добре змочувати оброблювану поверхню об'єкта, прилипати і утримуватися на ньому тривалий час.
55. **Емульгуючі концентрати (е.к.)** — препаративна форма, що містить 20 -80 % діючої речовини, один або більше розчинників та емульгаторів. При змішуванні з водою вони утворюють стійкі емульсії.
56. **Ефект адитивний** — відсутність взаємодії при сумісному застосуванні двох різних фітофармакологічних препаратів, сумарний вияв факторів, що діють одночасно.

3

57. **Завчасне протруювання** — протруювання насінневого або садивного матеріалу за два і більше місяців до сівби.
58. **Залишкова післядія пестициду** — вплив препарату, що використовувався в попередні роки, на стан культурних рослин, ґрунту в наступні роки.
59. **Залишкові кількості** — вміст діючої речовини фітофармакологічних препаратів і агрохімікатів, їхніх похідних і продуктів перетворення (метаболітів) у живих системах і навколишньому середовищі.
60. **Застосування аерозолів** — уведення фітофармакологічних препаратів у вискодисперсному твердому або рідкому стані у вигляді диму чи туману в середовище, заселене шкідливими організмами.
61. **Змочуваний порошок** — порошкоподібний препарат, що містить діючу речовину і поверхнево-активний наповнювач, який при розбавлянні у воді утворює стійку суспензію.

I

62. **Інсектоакарицид фумігантної дії** — пестицид, що спричинює отруєння шкідливих комах і кліщів унаслідок проникнення в паро- або

газоподібному стані через органи дихання.

63. **Інсектициди** — це хімічні препарати, які використовуються для знищення шкідливих комах;
64. **Інтегрований захист** — це комплексне застосування методів для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідливих організмів до невідчутного господарського рівня на основі прогнозу економічних порогів шкодочинності, дії корисних організмів, енергозберігаючих та природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну рівновагу в довкіллі.
65. **Інтродукція і акліматизація** — це завезення із однієї зон в іншу відсутнього там виду ентомофаги та пристосування його до існування в нових умовах. Цей метод застосовується переважно проти карантинних об'єктів.
66. **Інкрустування насіння** — спосіб обробки насіння, який передбачає нанесення на оболонку насіння полімерної плівки, до складу якої входять необхідні для активізації проростання насіння речовини та пестициди для захисту його від ураження ґрунтовими збудниками хвороб і шкідниками.
67. **Інсектоакарициди** — це хімічні препарати, які використовуються для одночасного знищення шкідливих комах і рослиноїдних кліщів.

К

68. **Капсулювання насіння** — технологічний захід, який передбачає створення навколо насіння штучної оболонки, яка на певний час захищає насіння від несприятливих погодних умов, що дає можливість регулювати строки його проростання.
69. **Кишковий інсектицид** — інсектицид, що призводить до загибелі комах унаслідок надходження в їхній організм разом з їжею.
70. **Коефіцієнт кумуляції пестицидних речовин** — відношення сумарної середньолетальної дози препарату при багаторазовому введенні в організм до середньолетальної дози разового застосування.
71. **Колоїдні розчини** — дисперсні системи з розміром часточок від 100 до 1

МКМ.

72. **Комбінований пестицидний препарат** — препарат, який складається із суміші діючих речовин різного призначення, вплив яких поширюється на значну кількість шкідливих організмів.
73. **Контактний гербіцид** — препарат з токсичною дією в місцях безпосереднього контакту робочої рідини з рослиною.
74. **Контактний інсектицид** — інсектицид, що призводить до загибелі комах при безпосередньому контакті з ними внаслідок проникнення через зовнішні покриви.
75. **Контактний фунгіцид** — фунгіцид, що призводить до загибелі збудників грибних хвороб при безпосередньому контакті з ними.
76. **Концентрат емульсії** — рідкий або пастоподібний фітофармакологічний засіб, що містить діючу речовину, розчинник, емульгатор і змивач.
77. **Концентрація** — кількість речовини (д.р. або препарату), яка міститься в одиниці маси або об'єму суміші, виражена у відсотках (%).
78. **Концентрати емульсії (к.е.)** становлять собою готові концентровані емульсії, які складаються із двох фаз — дрібних краплин масла з розчиненим у ньому пестицидом і води.
79. **Кумуляція** — нагромадження в організмі і сумарна дія деяких речовин, що спричинює отруєння організму з летальним ефектом.

М

80. **Метаболізм пестицидів** — перетворення інгредієнтів, які входять до складу препарату, в живих організмах і навколишньому середовищі під впливом біотичних і абіотичних факторів.
81. **Метод захисту** — метод знищення шкідливих організмів.
82. **Механізм пестицидної дії** — сукупність і послідовність фізіолого-біохімічних та інших процесів на молекулярному, субклітинному і клітинному рівнях, які спричинюють порушення нормальної життєдіяльності організму і його відмирання. Для правильного розуміння механізму дії пестицидів необхідно знати комплекс факторів біотичного і

абіотичного характеру, визначальними серед яких є проникнення препаратів в організм людини, тварин і рослин, взаємодія з їх ключовими ферментами, вплив на метаболізм тощо.

83. **Мікрокапсульовані препарати (мкс — суспензія, мке — емульсія)** — це рідкі або сухі часточки пестицидів в органічній оболонці.
84. **Мокре протруювання** — протруювання насіннєвого або садивного матеріалу шляхом занурення його в розчин, суспензію або емульсію препарату.
85. **Мутаген** — фактор (речовина, агент), спроможний спричинити в організмі зміни спадкових властивостей.

Н

86. **Назва пестициду** — ідентифікує його хімічні компоненти і структуру. Така назва наводиться у списку інгредієнтів (складові частини) на етикетці. Наприклад, хімічна назва діазинону така: 0,0-діетил-0-(2-ізопропіл-4-метил-6-піримідил)тіофосфат. Оскільки хімічна назва пестицидів складна, багатьом з них дається більш коротка проста торгова назва.
87. **Наповнювачі** — пасивні інгредієнти, недієві компоненти препаративної форми пестициду. Використовуються з метою розбавлення діючої речовини, підвищення пестицидної дії, безпеки їх використання, поліпшення придатності для вимірювання норм витрати, а також для зручності транспортування, зберігання, застосування і зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.
88. **Навколишнє середовище** — це сукупність фізичних, хімічних, біологічних, а також соціальних факторів, здатних впливати безпосередньо або опосередковано, швидко або через певний час на біоту і здоров'я людини.
89. **Незалежна адитивна дія** — це взаємодія компонентів суміші на ензимні системи, яка дорівнює простій сумі дії кожного з них, тобто коли не спостерігається ні підвищення, ні зниження токсичного ефекту. Компоненти суміші мають різні механізми дії.

90. **Нематоциди** — це хімічні препарати, які використовуються для знищення фітопатогенних нематод.
91. **Норма витрати препарату** — для пестицидів кількість препарату (кг, л, г, м³) на одиницю вимірювання (га, м², кг, т). При застосуванні робочих сумішей для обприскування визначається норма витрати води та їх концентрація.

О

92. **Обпилювання** — це безпосереднє нанесення на поверхню рослин, комах дрібномелених пилоподібних препаратів пестицидів за допомогою спеціальної наземної або авіаційної апаратури.
93. **Обприскування** — найпоширеніший спосіб нанесення на поверхню, що обробляється, пестициду у вигляді розчинів, емульсій та суспензій.
94. **Обприскування викорінююче** — застосування пестицидів для боротьби із зимуючими стадіями збудників деяких хвороб та шкідників плодкових, ягідних культур і виноградної лози. Проводиться восени чи рано навесні (за відсутності сокоруху).
95. **Овіциди** — це хімічні препарати, які використовуються для знищення яєць комах, кліщів та ін.
96. **Отрути** — речовини, які, потрапивши в організм різними шляхами в незначних кількостях, вступають у взаємодію з життєво важливими структурами організму і спричиняють порушення його життєвих функцій, що призводить до виникнення хворобливого стану (отруєння).

П

97. **Паспортизація об'єкта** — документальне засвідчення наявності належних умов для зберігання фітофармакологічних засобів та роботи з ними.
98. **Персистентність пестицидних речовин** — хімічна стійкість пестицидів у навколишньому середовищі.
99. **Пестициди** (від лат. pest — шкода і caedo — знищувати) — за-

гальноприйнята в світовій практиці збірна назва хімічних препаратів для боротьби із шкідниками, збудниками хвороб, бур'янами.

100. **Пестицидна ефективність** — повинні знищувати або обмежувати розвиток шкідливих тварин, збудників хвороб, бур'янів, не впливаючи негативно на довкілля
101. **Післядія пестицидів** — пригнічення або активізація життєдіяльності поколінь шкідливого організму протягом кількох генерацій під впливом сублетального їх отруєння.
102. **Порогова доза (концентрація)** — мінімальна кількість речовини в міліграмах на 1 кг живої маси організму або на 1 л повітря (для газоотруйних речовин), яка спричинює початкові ознаки отруєння.
103. **Препаративна форма пестицидів** — склад і співвідношення діючої і допоміжної речовин препарату зі сталими фізико-хімічними властивостями.
104. **Препарати комплексної дії** — хімічні сполуки, які діють на шкідливі організми одночасно контактено, кишково, системно і фумігаційно.
105. **Протруйник** — препарат для обробки насіннєвого або садивного матеріалу сільськогосподарських культур з метою знищення шкідливих організмів.
106. **Протруювання** – це спосіб застосування препаратів для знешкодження збудників грибних і бактеріальних хвороб, які поширюються через насіння, садивний матеріал і ґрунт.
107. **Протруювання сухе** полягає в рівномірному нанесенні на поверхню насіння сухих порошкоподібних препаратів.
108. **Протруювання напівсухе** полягає в нанесенні на поверхню насіння водних суспензій або розчинів протруйників із розрахунку 20 - 30 л/т з наступним 3 - 4-годинним морінням, провітрюванням і просушуванням.
109. **Протруювання мокре** передбачає сильне зволоження або замочування насіння у рідкому (розчин, суспензія, емульсія) протруйнику з наступним 2-годинним морінням, провітрюванням, просушуванням.

110. **Протруювання зі зволоженням** — протруювання насінневого або садивного матеріалу препаратом з додаванням відповідної кількості води.
111. **Протруювання змочуванням** — протруювання насінневого або садивного матеріалу із застосуванням рідких протруйників у кількості не більш ніж 1 дм³ на 100 кг насіння з наступним просушуванням.
112. **Псевдосинергізм** — явище підвищення токсичності при комбінуванні хімічних сполук, яке відбувається за рахунок збільшення дози препарату, яку одержує організм.

Р

113. **Регламенти застосування пестицидів** — сукупність вимог щодо їх застосування.
114. **Регулятори росту і розвитку комах** — загальний клас природних і синтетичних сполук, які беруть участь у регулюванні росту і метаморфозу у комах (ювеноїди, інгібітори ювенільних гормонів та ін.).
115. **Регулятори росту рослин** — природні або синтетичні сполуки, які змінюють швидкість і напрямок окремих процесів онтогенезу рослин (проростання насіння, коренеутворення, закладання генеративних органів, досягання тощо).
116. **Реєстраційний номер** пестициду надається йому при реєстрації Укрдержхімкомісією.
117. **Резистентність** — стійкість організму до впливу різних факторів, у тому числі хімічних сполук і біологічних агентів.
118. **Репелент** — хімічна сполука, що використовується переважно для відлякування комах та інших тварин, які шкодять людині, свійським тваринам або корисним рослинам.
119. **Ретарданти** — речовини, які знижують ріст рослин, що призводить до вкорочення стебел та пагонів.
120. **Робоча суміш для обприскування** — дисперсна система, яка складається здебільшого із трьох компонентів: розчинника (дисперсійне середовище, частіше вода, інколи масло); тонкоподрібнених часточок пестициду, які

перебувають у завислому стані в основному середовищі (дисперсна фаза); допоміжних речовин — інгредієнтів, які сприяють поліпшенню якості робочої суміші.

121. **Родентицид** — хімічна сполука для боротьби з гризунами.
122. **Розчин** — рідина, в якій тверда речовина розчиняється повністю. Розчинами є молекулярно-йонні системи з розміром частинок 1 мкм, за якого нівелюється різниця між дисперсною фазою і дисперсійним середовищем.
123. **Розчинні порошки (р.п.)** — високодисперсні тверді розчинні у воді діючі речовини з додаванням поверхнево-активних речовин. Розчинні, не мають наповнювачів. Дисперсність частинок 5-10 мкм.
124. **Рядкове застосування пестицидів** — обприскування просапних культур, за якого робочий розчин розподіляється безпосередньо на рослини в рядках.

С

125. **Санітарія** — застосування на практиці гігієнічних заходів, які спрямовані на поліпшення стану здоров'я населення, запобігання виникненню захворювань.
126. **Середня смертельна (СД), або летальна (ЛД), доза** — доза, яка спричинює загибель половини дослідних тварин.
127. **Сезонна колонізація** полягає в попередньому розведенні та щорічному масовому випуску ентомофагів у період найменшої чисельності природних ентомофагів і росту чисельності шкідників.
128. **Сівозміна** — це науково обґрунтоване чергування сільськогосподарських культур у часі й на території. Чергування у часі — це щорічна або періодична зміна культур на конкретному полі. Чергування на території означає, що земельний масив сівозміни поділений на поля, на яких щороку (почергово) вирощують культури.
129. **Синергізм** — підвищення рівня токсичності суміші препаратів порівняно з токсичністю її окремих компонентів.

130. **Синергічна дія** — це вплив компонентів пестицидної суміші на ензимні системи, що викликають різке підвищення отруєння організму. Це підвищення більше, ніж проста сума дії компонентів суміші.
131. **Синтетичні феромони** — речовини, які приваблюють самців комах.
132. **Системні, внутрішньорослинні препарати** — це препарати, які здатні проникати в рослини через вегетуючі органи, корені, насіння. Вони роблять рослинний сік на тривалий час отруйним для шкідників, не завдаючи шкоди самим рослинам.
133. **Системний гербіцид** — гербіцид, здатний проникати в рослини і спричинювати їх відмирання.
134. **Системний інсектицид** — інсектицид, здатний проникати в рослини, рухатись у їхніх тканинах і спричинювати загибель комах.
135. **Системний фунгіцид** — фунгіцид, який проникає в рослинний організм, поширюється по судинній системі і захищає його протягом певного періоду від хвороб, що спричинюються грибами.
136. **Справжній синергізм** — явище підвищення токсичності речовин вже після їх надходження в організм і пов'язане з біологічними процесами, які в ньому відбуваються.
137. **Спрямоване застосування гербіциду** — обприскування гербіцидами вегетуючих бур'янів за умови виключення безпосереднього потрапляння робочої рідини на культурні рослини.
138. **Стериланти** — хімічні сполуки, які при введенні в організм позбавляють його здатності до розмноження.
139. **Стериланти комах** — це хімічні сполуки або фізичні фактори, які позбавляють комах здатності розмножуватись.
140. **Стимулятори росту рослин** — речовини, здатні в дуже малих концентраціях значно прискорювати ріст рослин, у вищих дозах виявляють пригнічу вальну дію. Поділяються на штучні та природні.
141. **Стійкість до токсиканту** — це здатність популяції в силу природної генетичної мінливості витримати без негативних наслідків дію хімічних

сполук.

142. **Стійкість набута** — це здатність організму до виживання і розмноження в умовах систематичного застосування пестицидів.
143. **Стійкість індивідуальна** — стійкість шкідливого організму до однієї окремо взятої хімічної сполуки.
144. **Стійкість групова** — стійкість шкідливого організму до двох або кількох речовин, подібних за хімічним складом, механізмом дії, які належать до однієї хімічної групи.
145. **Стійкість перехресна** — стійкість до однієї або кількох речовин різних груп як за хімічним складом, так і за механізмом дії, що виникає після використання одного препарату.
146. **Стійкість пестицидної речовини у довкіллі** — здатність препарату відповідний час зберігати свої властивості залежно від впливу на нього зовнішніх факторів навколишнього середовища.
147. **Стійкість специфічна (набута)** — властивість шкідливого організму виживати та розмножуватись за наявності хімічної сполуки, яка раніше пригнічувала його розвиток.
148. **Стійкість шкідливого організму до пестицидів (резистентність)** — біологічна властивість шкідливого організму протистояти токсичній дії пестицидів.
149. **Сублетальна доза пестицидної речовини** — доза препарату, яка при одноразовому введенні спричинює порушення функції організму без смертельних наслідків.
150. **Суспензія** — механічна суміш змочуваного порошку і рідини, в якій препарат не розчиняється, а перебуває у завислому стані. Рідина, яка містить тверді часточки розміром від 1 до 65 мкм.

T

151. **Термін** (від лат. *terminus* — межа, кінець) — слово або словосполучення, що точно позначає спеціальні поняття певної галузі.
152. **Течкі пасту (т.пс.)** — це нерозчинні тверді діючі речовини. Вони можуть

мати течку препаративну форму, в якій дрібно перемелені активні (д.р.) та інертні інгредієнти перемішані з рідиною.

153. **Токсичність** — здатність хімічних сполук у певних дозах виявляти негативну дію на життєдіяльність організму людини, тварин, рослин, у зв'язку з чим виникає отруєння з летальним ефектом.

154. **Токсикологія** (від грец. toxikon — отрута і logos — учення) — наука, яка вивчає фізичні та хімічні властивості отрут, механізми їх дії на живі організми, форми використання, ознаки отруєння, способи їх профілактики і лікування.

155. **Токсичність пестицидних речовин** — властивість препарату у певних кількостях порушувати нормальну життєдіяльність шкідливого організму і спричинювати його загибель.

156. **Токсична дія** — це негативний вплив, що виявляється на молекулярному, клітинному, тканинному рівні.

157. **Тривалість пестицидної дії препаратів** — інтервал часу після застосування препарату, протягом якого він зберігає дію на шкідливий організм.

Л

158. **Ларвіциди** — це хімічні препарати, які використовуються для знищення личинок комах.

159. **Лімациди** — це хімічні препарати, які використовуються для знищення слимаків.

У

160. **Утримуваність пестицидних препаратів** — властивість препаратів зберігатися на оброблюваній поверхні об'єкта, що підлягає захисту від шкідливого організму.

Ф

161. **Фізико-механічний метод** — це метод, який ґрунтується на використанні фізичних (світло, тепло, радіоактивне та іонізуюче випромінювання тощо)

явищ та різноманітних механічних пристроїв (пасток, капканів проти гризунів, механічних перешкоджань) для захисту рослин від шкідливих організмів.

162. **Фітофармакологія** — наука, предметом якої є вивчення пестицидів, їхніх фізико-хімічних і токсикологічних властивостей, дії на комах, кліщів, гризунів, нематод, гриби, бактерії, рослини, теплокровних тварин і людей, а також правильного їх використання.

163. **Фумігація** — це метод, який полягає у використанні пестицидів, які виділяють отруйні гази і пару.

164. **Фуміганти (ф.)** — це пестициди у вигляді газів, які використовуються для знищення шкідників і збудників хвороб рослин у закритих приміщеннях.

165. **Фунгістатичний засіб** — хімічна речовина, здатна гальмувати ріст грибів.

Х

166. **Хімічний метод** — це метод, який передбачає використання пестицидів для запобігання розвитку і знищення шкідників, хвороб рослин і бур'янів при масовому їх розмноженні та поширенні.

167. **Хронічна токсичність** (уповільнені ураження) — це ураження або ушкодження організму, які виникають не відразу після надходження пестицидів або їх комбінації.

Ц

168. **Циркуляція пестицидних речовин у довкіллі** — переміщення їх у навколишньому середовищі під впливом фізичних і біологічних факторів із місць первинного застосування в інші ареали.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бешанов А.В. Гербициды орошаемом земледелии // Защита растений. 1985. - № 10. – 240 с.
2. Підручник / М.Д. Євтушенко, Ф.М. Марютін, В.П. Туренко та ін.; Фітофармакологія К.: Вища освіта, 2004. – 432 с.: іл.
3. Грицаєнко З.М., Ковальський Є.П., Бутило А.П., Недвига О.Є. Гербіциди та їх раціональне використання. К.: Урожай, 1996. – 304 с.
4. Жеребко В.М. Ефективність використання післясходових гербіцидів на посівах сої. Вісник аграрної науки. – 1997. – 39 с.
5. Гольшин Н.М. Фунгициды в сельском хозяйстве. М.: Колос, 1982. – 250 с.
6. Соколов М.С., Галиулин Р.В. Микробиологическое самоочищение почвы от пестицидов (Обзорная информация). ВНИИТЭИСХ. – М., 1987. – 52 с.
7. Соколов М.С., Монастырский О.А., Пикушова Э.А. Экологизация защиты растений. Пуццино, 1994. – 458 с.
8. Велецкий И.Н., Лисов А.К., Лепехин И.С. и др. Механизация защиты растений. М.: Агропромиздат. – 223 с.

Підписано до друку 03.03.2015р. Формат 60X84/16.
Папір офсетний. Гарнітура. Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,5.

Наклад 100 примірників.

Надруковано з готових оригіналів в МППФ “Берег”,
м. Коломия, Івано-Франківської обл.,
бульв. Л.Українки, 23; тел. (03433) 2-24-47